

- Sisältää:
1. Kirkkoherranviraston hoidon ohjeita päivitetty
  2. Uusi uskonnonvapauslaki 1.8.2003 ja kirkolliskokouksen hyväksymä kirkkolain 1 luvun 3 §:n 2 momentin muutos
  3. Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta

1. KIRKKOHERRANVIRASTON HOIDON OHJEITA PÄIVITETTY

Kirkkohallitus on antanut 4.4.2000 kirkkoherranviraston hoidon ohjeet, jotka koskevat kasteasioita, kirkkoon liittymistä, kirkosta eroamista, avioliittoasioita, kuolleiden kirjaamista ja tietojen luovuttamista.

Ohjetta o:n päivitetty avioliittoasioiden, kuolleiden kirjaamisen ja tietojen luovuttamisen osalta.

Ohjeita o-n päivitetty erityisesti avioliittoasioiden osalta. Muutokset johtuvat 1.3.2002 voimaan tulleista avioliittolainsäädännön muutoksista. Muilta päivitettyiltä osin ohjeeseen on tehty yksittäisiä tarkistuksia.

Avioliittoasioiden, kuolleiden kirjaamisen ja tietojen luovuttamisen päivitetty ohjeet tullaan laittamaan Kirkko-verkkoon 19.6.2003 mennessä. Ohjeet tulevat löytymään Kirkon intranet-sivulta kohdasta Tiedostopalvelu – Kirkkoherranviraston hoidon ohjeet.

Ne seurakunnat, joilla on Kirkko-verkko käytössään, voivat tutustua ohjeisiin ja tarvittaessa tulostaa ohjeet käyttöönsä verkosta.

Ne seurakunnat, joilla ei vielä ole Kirkko-verkkoa käytettävissään, voivat tilata päivitettyistä ohjeista yhden maksuttoman kopion Kirkkohallituksesta toimistosihteerin Ann-Kristin Miettiseltä, puh. (09) 1802 435.

Päivitettyjen ohjeiden ruotsinnokset saadaan valmiiksi valitettavasti vasta myöhemmin.

Kasteasioiden, kirkkoon liittymisen ja kirkosta eroamisen osalta ohjetta tullaan päivittämään myöhemmin siten, että päivitetty ohjeet ovat haettavissa Kirkko-verkosta ja niiden seurakuntien osalta, jotka eivät ole Kirkko-verkossa, tilattavissa Kirkkohallituksesta viimeistään 3 1.7.2003. Näiden asioiden päivittämiseen vaikuttaa 1.8.2003 voimaan tuleva uusi uskonnonvapauslaki.

2. UUSI USKONNONVAPAUSLAKI 1.8.2003 JA KIRKOLLISKOKOUKSEN HYVÄKSYMÄ KIRKKOLAIN 1 LUVUN 3 §:N 2 MOMENTIN MUUTOS

Tasavallan presidentti on 6.6.2003 vahvistanut uuden uskonnonvapauslain. Laki tulee voimaan 1.8.2003.

Uuden uskonnonvapauslain keskeiset 3 ja 4 pykälät, jotka koskevat kirkkoon liittymistä ja kirkosta eroamista, ovat sisällöltään seuraavanlaiset:

3 § Jäsenyys uskonnollisessa yhdyskunnassa

Jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä.

Lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. Jos huoltajat eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen sovi lapsen uskonnollisesta asemasta, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden kuluessa lapsen syntymästä yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan. Jos tuomioistuin on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lapsen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomioistuimen päätöstä.

Viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi kuitenkin huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä uskonnolliseen yhdyskuntaan tai erota siitä. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostumuksellaan.

Evankelis-luterilaista kirkkoa ja ortodoksista kirkkokuntaa koskevassa lainsäädännössä voidaan säätää ja rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksessä määrätä yhdyskunnan jäsenyyden edellytyksistä. Jäsenyyden edellytykseksi voidaan tällöin säätää tai määrätä, ettei henkilö ole samanaikaisesti muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen.

4 § Liittymis- ja eroamismenettely

Henkilön, joka tahtoo liittyä uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi, tulee ilmoittaa siitä yhdyskunnalle.

Henkilön, joka tahtoo erota uskonnollisesta yhdyskunnasta, tulee ilmoittaa eroamisesta kirjallisesti yhdyskunnalle tai maistraatille. Henkilö katsotaan eronneeksi siitä päivästä lukien, kun yhdyskunta tai maistraatti on saanut eroamisilmoituksen.

Uskonnollisen yhdyskunnan tulee välittömästi ilmoittaa yhdyskunnan jäseneksi otetut ja yhdyskunnalle eroamisilmoituksen tehneet henkilöt väestötietolaissa (507/1993) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Ilmoituksen tulee sisältää henkilön täydellinen nimi, syntymäaika tai henkilötunnus sekä liittymis- tai eroamispäivä. Ilmoitus väestötietojärjestelmään voidaan tehdä kirjallisesti taikka tietoliikenneyhteyksin tai muutoin konekielisesti.

Maistraatin, jonka toimialueella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta, on viipymättä talletettava väestötietojärjestelmään tieto uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymistä t a i siitä eroamisesta ja toimitettava uskonnollisesta yhdyskunnasta eronneelle vahvistus eroamisesta. Maistraatin on viipymättä ilmoitettava uskonnolliselle yhdyskunnalle henkilöt, jotka ovat tehneet eroamisilmoituksen maistraatille.

Jos eroamisilmoitus on jätetty muulle kuin 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille, on ilmoituksen vastaanottaneen maistraatin viipymättä toimitettava ilmoitus 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Tässä pykälässä maistraatille säädetyt tehtävät hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa lääninhallitus.

2.1. Kirkosta eroaminen 1.8.2003 alkaen

Kirkosta eroaminen ei enää edellytä henkilökohtaista käyntiä eroamisilmoituksen täyttämiseksi. Eroamisilmoitus voidaan toimittaa myös postitse sille seurakunnalle, jonka jäsen henkilö on, tai mille tahansa maistraatille.

Eroamiseen ei enää liity ns. kuukauden harkinta-aikaa. Sen sijaan ero astuu voimaan heti, kun kirjallinen eroamisilmoitus on jätetty tai saapunut maistraattiin tai siihen seurakuntaan, jonka jäsen henkilö on.

Eroamisilmoitukset, jotka on jätetty nykyisen uskonnonvapauslain aikana seurakuntaan, käsitellään nykyisen uskonnonvapauslain mukaisesti. Eli jos eroamisilmoitus on käyty henkilökohtaisesti tekemässä kirkkoherranvirastossa esimerkiksi 29.7.2003, tulee eroaminen voimaan 29.8.2003. Vastaavasti jos eroamisilmoitus on käyty tekemässä kirkkoherranvirastossa maanantaina 4.8.2003 tai jos eroamisilmoitus on saapunut kirkkoherranvirastoon postitse maanantaina 4.8.2003, kirkosta eroaminen tulee voimaan välittömästi eli eroamispäivä on 4.8.2003.

Uutta on myös se, että kun kirkosta eroaminen on rekisteröity väestötietojärjestelmään, maistraatin on toimitettava eronneelle henkilölle vahvistus eroamisesta.

2.2. Lapsen uskonnollisen aseman määräytyminen ja siitä päättäminen 1.8.2003 alkaen uuden uskonnonvapauslain mukaan

Uusi uskonnonvapauslaki ei enää ota kantaa siihen, miten alaikäisen lapsen uskonnollinen asema määräytyy. Nykyisessä uskonnonvapauslaissahan on esimerkiksi säännös siitä pääsäännöstä, että alaikäinen lapsi seuraa äitiään. Sen sijaan uusi uskonnonvapauslaki on tässä suhteessa täysin neutraali. Uuden uskonnonvapauslain nojalla alaikäisen lapsen uskonnollisesta asemasta on mahdollista päättää täysin itsenäisesti. Uuden lain 3 §:n 4 momentin nojalla kirkon omassa lainsäädännössä voidaan säätää erikseen jäsenyyden edellytyksistä.

Uudessa uskonnonvapauslaissa säädetään ainoastaan siitä, ketkä päättävät lapsen uskonnollisesta asemasta. Uuden lain mukaan huoltajat yhdessä päättävät alaikäisen lapsen uskonnollisesta asemasta eli siitä, että lapsi halutaan liittää kirkon jäseneksi tai erottaa kirkon jäsenyydestä. Tästä pääsäännöstä on kohne poikkeusta seuraavasti:

Pääsääntö: Huoltajat yhdessä päättävät alaikäisen lapsen uskonnollisesta asemasta.

Poikkeus 1: Alle yhden vuoden ikäisen lapsen liittämistä ensimmäistä kertaa jonkin uskonnollisen yhdiskunnan jäseneksi voi huoltajana toimiva äiti päättää yksinkin.

Tämä asia on todettu uuden uskonnonvapauslain 3 §:n 2 momentissa seuraavasti: “Jos huoltajat eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen sovi lapsen uskonnollisesta asemasta, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden kuluessa lapsen syntymästä yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdiskuntaan”.

Edellä sanottu tarkoittaa sitä, että jos lapsi ei aikaisemmin ole ollut minkään muun uskonnollisen yhdiskunnan jäsen, lapsen huoltajana toimiva äiti voi yksin päättää, että alle yksivuotias lapsi kastetaan ja otetaan seurakunnan jäseneksi.

Muista alle yksivuotiaan lapsen uskonnollisen aseman muutoksista päättävät lapsen huoltajat yhdessä normaaliin tapaan. Jos esimerkiksi lapsi, jonka huoltajina ovat äiti ja isä, on kahden kuukauden ikäisenä äidin yksinomaisella päätöksellä kastettu ja otettu seurakunnan jäseneksi, ei äiti voi yksin erottaa lasta kirkosta lapsen ollessa esimerkiksi kymmenen kuukauden ikäinen; erottaminen edellyttää lapsen molempien huoltajien päätöstä asiasta.

Poikkeus 2: Kaksitoista – seitsemäntoista vuotta täyttäneen lapsen uskonnollisen aseman muutokset edellyttävät aina lapsen ja hänen huoltajiensa samanmielisyyttä.

Tämä asia ilmaistaan uuden lain 3 §:n 3 momentissa seuraavasti: “Viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi kuitenkin huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä uskonnolliseen yhdiskuntaan tai erota siitä. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdiskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostumuksellaan”.

Poikkeus 3: Jos tuomioistuin on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lapsen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomioistuimen päätöstä.

Tuomioistuin on voinut päättää lapsen huoltajien tehtävien jaosta siten, että pelkästään toiselle huoltajalle on annettu vain yksin päättää lapsen uskonnollisesta asemasta. Tällaiset päätökset ovat käytännössä vähälukuisia, mutta mahdollisia. Näissä tapauksissa on noudatettava tuomioistuimen päätöstä siitä, kenelle huoltajista kuuluu päätösvalta lapsen uskonnollisen aseman osalta.

2.3. Kirkolliskokouksen hyväksymä kirkkolain 1 luvun 3 §:n 2 momentin muutos

Kirkolliskokous on 9.5.2003 hyväksynyt kirkkolakiin tehtävät muutokset, joilla on osaltaan vaikutuksia kirkon jäsenyyteen.

Kirkolliskokouksen hyväksymät kirkkolain muutokset pystytään saattamaan eduskunnan käsiteltäväksi ja vahvistettavaksi vasta aikaisintaan eduskunnan kesälomien jälkeen syksyllä.

Kirkolliskokouksessa hyväksytty kirkkolain 1 luvun 3 §:n 2 momentti kuuluu seuraavasti: *Kirkon jäseneksi liittymisestä ja kirkosta eroamisesta on voimassa, mitä uskonnonvapauslaissa (huom. uudessa 1.8.2003 voimaan tulevassa uskonnonvapauslaissa) säädetään. Alle kaksitoistavuotias lapsi voidaan liittää kirkon jäseneksi, jos hänen vanhempansa tai huoltajansa on kirkon jäsen ja jos lapsen jäsenyydestä on sovittu tai päätetty uskonnonvapauslain 3 §:ssä säädetyllä tavalla.*

2.4. Väestörekisterikeskuksen ohjeet ja lomakkeet liittymisestä ja eroamisesta

Väestörekisterikeskus on laatinut lomakkeen uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymistä varten ja uskonnollisesta yhdyskunnasta eroamista varten. Samoin Väestörekisterikeskus on laatinut uskonnollisille yhdyskunnille ohjeet tiedon ilmoittamisesta maistraatille (väestötietojärjestelmään) jäsenen liittymisestä tai eroamisesta.

Suurin osa seurakunnista ilmoittaa tällä hetkellä tiedot kirkkoon liittymisestä ja kirkosta eroamisesta konekielisesti suoraan väestötietojärjestelmään.

Väestörekisterikeskus tulee uusimaan sekä liittymistä että eroamista koskevan lomakkeensa sekä ohjeet elokuun alkuun mennessä. Väestörekisterikeskus on ilmoittanut, että se tulee lähettämään uusitut ohjeet ja mallikappaleen uusituista liittymis- ja eroamislomakkeista jokaiselle seurakunnalle elokuun alkuun mennessä.

2.5. Mahdollisuus kuulua samanaikaisesti useampaan uskonnolliseen yhdyskuntaan 1.8.2006 alkaen?

Nykyisen uskonnonvapauslain nojalla on mahdollista kuulua ainoastaan yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan kerrallaan. Tämä sääntö on voimassa vielä kolmen vuoden siirtymäajan eli 1.8.2006 asti. Siirtymäajan jälkeen itse uskonnonvapauslakiin ei enää sisälly mitään rajoittavia säännöksiä sen suhteen, voiko henkilö kuulua useampaan uskonnolliseen yhdyskuntaan samanaikaisesti.

Uuden lam 3 §:n 4 momentin nojalla evankelis-luterilaista kirkkoa ja ortodoksista kirkkokuntaa koskevassa lainsäädännössä voidaan säätää ja rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksessä määrätä yhdyskunnan jäsenyyden edellytyksistä. Jäsenyyden edellytykseksi voidaan tällöin säätää tai määrätä, ettei henkilö ole samanaikaisesti muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen.

Evankelis-luterilaisen kirkon omassa lainsäädännössä ei tällä hetkellä ole säännöksiä, jotka koskisivat sitä, sallitaanko kirkon jäsenen kuuluminen samanaikaisesti muuhun uskonnolliseen yhdyskuntaan. Tähän kysymykseen on kirkon mahdollista ottaa kantaa ja tehdä kirkkolakiin tarvittavat muutokset kolmen vuoden siirtymäajan kuluessa eli 1.8.2006 mennessä.

3. LAKI TRANSSEKSUAALIN SUKUPUOLEN VAHVISTAMISESTA

Tämän vuoden alussa 1.1.2003 tuli voimaan laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta (563/2002).

Lain 1 §:n nojalla henkilö vahvistetaan kuuluvaksi vastakkaiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän 1) esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja että hän elää tämän mukaisessa sukupuoliroolissa sekä siitä, että hänet on steriloitu tai että hän muusta syystä on lisääntymiskyvytön; 2) on täysi-ikäinen; 3) ei ole avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa; ja 4) on Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa.

Lain 2 §:n mukaan jos avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa oleva henkilö hakee sukupuolensa vahvistamista toiseksi, on sukupuolen vahvistamispäätös kuitenkin mahdollinen, jos hänen aviopuolisonsa tai rekisteröidyn parisuhteen toinen osapuoli antaa siihen suostumuksensa. Tällöin avioliitto muuttuu rekisteröidyksi parisuhteeksi ja rekisteröity parisuhde avioliitoksi sukupuolen vahvistamista koskevan merkinnän yhteydessä.

Sukupuolen vahvistaa henkilön itsensä allekirjoittamasta hakemuksesta maistraatti, jonka alueella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta, tai jos hänellä ei ole kotikuntaa tai väestökirjanpitokuntaa Suomessa, Helsingin maistraatti.

Kun maistraatti on vahvistanut henkilön sukupuolen, maistraatin on välittömästi tehtävä merkintä vahvistetusta sukupuolesta väestötietojärjestelmään. Käytännössä tämä tapahtuu muuttamalla henkilön henkilötunnus vahvistettua sukupuolta vastaavaksi.

Jotta lain 2 §:n mukaisissa poikkeustapauksissa avioliitto voitaisiin muuttaa rekisteröidyksi parisuhteeksi ja rekisteröity parisuhde vastaavasti avioliitoksi, on väestötietojärjestelmän henkilösuhdetietoihin lisätty uudet avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen alku- ja lopputapakoodit.

Uudet alkutapakoodit: 5 = parisuhde muuttunut avioliitoksi
                                          6 = avioliitto muuttunut parisuhteeksi

Uudet lopputapakoodit   4 = avioliitto muuttunut parisuhteeksi
                                          9 = parisuhde muuttunut avioliitoksi

Esimerkki: Avioliitossa olevan henkilön sukupuoli vahvistetaan 9.6.2003 vastakkaiseksi kuin mitä se on väestötietojärjestelmään merkitty, koska hänen puolisonsa on antanut siihen henkilökohtaisesti suostumuksensa. Siinä yhteydessä kun henkilön henkilötunnus muutetaan, hänen sukupuolensa muuttuu samaksi kuin hänen puolisoillaan. Tämän seurauksena maistraatin tulee merkitä puolisoiden avioliitto päättyneeksi päivämäärällä 8.6.2003 ja avioliiton lopputavaksi merkitään 4 (=avioliitto muuttunut parisuhteeksi). Samalla puolisoille lisätään rekisteröity parisuhde alkaneeksi päivämäärällä 9.6.2003 ja rekisteröidyn parisuhteen alkutavaksi 6 (=avioliitto muuttunut parisuhteeksi). Lisäksi korjataan molempien siviilisääty, esimerkkitapauksessa avioliitosta parisuhteeseen.

Sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksista säädetään lain 5 §:ssä, jonka mukaan kyseisen lain mukaisesti vahvistettua sukupuolta on pidettävä henkilön sukupuolena sovellettaessa muuta lainsäädäntöä, jollei toisin säädetä.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junttila

Mikko Tähkänen